

ЛИСТИ ОЛЕНИ РУДЛОВЧАК

Знаючи про зацікавленість Олени Рудловчак Карпатами і творчістю Олександра Духновича, надіслав їй книгу «Ментальність русинів-українців» (Ужгород, 1996), а затим «Землю з іменем» (Ужгород, 1998). Вона подякувала листовно. Тоді я входив до складу редколегії «Карпатського краю» й, знаючи про наближення 70-річчя Олени Михайлівна, звернувся з листом до неї, щоб вона запропонувала для часопису щось із листування Олександра Духновича. Одночасно попросив її відповісти на декілька запитань: «Ви зачаровані Карпатами, історією і культурою народу. Як вплинула на формування ваших поглядів сім'я, життя в рідному краї, на селі?», «Ви маєте учнів і послідовників? А кого згадуєте добрим словом з ваших учителів?», «Як виник у Вас задум видати повне зібрання творів Олександра Духновича? Які труднощі і перешкоди довелося Вам здолати на цьому шляху?». Відповідь на ці питання і три листи О.В.Духновича до М.Ф.Раєвського були опубліковані у «Карпатсь-

кому краї» (1999, № 1-3, с.55-59). Так почалося наше листування.

У моєму домашньому архіві зберігається одинадцять листів О.М.Рудловчак до мене: від 5 липня 1998 р. (подяка за книгу «Ментальність русинів-українців»), 13 листопада 1998 р. (подяка за «Землю з іменем»), 12 січня 1999 р. (супровідний лист до матеріалів О.Рудловчак для опублікування в «Карпатському краї»), 7 березня 1999 р. (подяка за журнал «Карпатський край», 1998, № 1-2 та ін.), 11 квітня 1999 р. (про «Карпатський край», в якому опубліковано матеріали О.Рудловчак), 20 листопада 1999 (супровідний лист до пакету з книгами для краєзнавця Івана Костюка з Міжгір'я, інформація про В.Юртина та С.Мустіяновича), 24 вересня 2000 р. (про отримання пакету з книгами і часописами, в т.ч. т.2 «Історії карпатських русинів» М.Лучкая, про заслуги Івана Мацинського в публікації білінгви твору Лучкая в НЗ МУК у Свиднику), 14 жовтня 2001 (про перспективи видання 4-го тому О.Духновича), 31 січня 2002 р. (подяка за «Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія», 2002, вип. 6), 5 березня 2002 р. (супровідний лист до посилки з книгами), 13 червня 2002 р. (подяка за книги М.Блецкана, І.Кашули та про проблеми із збором грошей для оплати перекладачу із Ужгородського університету за переклад латиномовних листів О.Духновича).

Подаю тексти трьох листів Олени Рудловчак.

Іван Сенько

№ 1

Лист О. М. Рудловчак до І. М. Сенька від 7 березня 1999 р.

Вельмишановний Пане Іване!

Хочу ще раз вибачитись за непорядно написані відповіді на Ваші запитання для «Карпатського краю». Була хвора, машинка не слухалась, так що навіть написане не змогла вичитати. Вибачайте. Сподіваюсь, що коли потрібно було мій матеріал відредагувати, Ви це зробили. Особливо торкається це надісланого листування Духновича з Раєвським. Або, можл., краще було його і не друкувати.

Дякую ще раз за «Карпатський край». Зраділа я йому не тільки тому, що є в ньому цінні матеріали, але передусім тому, що нарешті В.В.Пагирі вдалось опублікувати надісланий мною перший варіант спогадів О.Приходька «Пробудилась Русь». Жаль, що у вступі Василь Васильович подав хибні інформації про цей твір. Його написав О.Приходько на моє прохання, і копію рукопису я зберегла в моє-

Вельмишановний Пане Іване!
Хочу ще раз вибачитись за непорядно написані відповіді на Ваші запитання для «Карпатського краю». Була хвора, машинка не слухалась, так що навіть написане не змогла вичитати. Вибачайте. Сподіваюсь, що коли потрібно було мій матеріал відредагувати, Ви це зробили. Особливо торкається це надісланого листування Духновича з Раєвським. Або, можл., краще було його і не друкувати.
Дякую ще раз за «Карпатський край»

му архіві. Я надіслала Вам «Дуклю», в якій міститься історія виникнення твору. Отримали Ви її?

Дякую Вам, що Ви так любезно та оперативно повідомили мене по телефону про наукові читання, присвячені моєму ювілею, про які я нічого не знала, навіть в гадці ніколи не мала щось таке, що зробив для мене Ужгород, моя рідна земля. У Вас є теж заслуги щодо їх влаштування. За Вашу активну участь в них, за доклад про мою роботу прийміть мою щирю подяку. Я сердечно вдячна Вам за все це та взагалі за Ваше ставлення до мене і моєї роботи.

Хочу повернутись до Вашого передостаннього листа, до питання про "авторство" Кузьмяка. Жаль, що в мене немає «Записок НТШ» з Вашою статтею. Зараз ця проблематика віддалилась від мене, нічого не можу уточнити. Давно виношую думку про те (це ми з покійним Іваном Мацинським обміркували), що у двох "авторів" мало бути спільне джерело. Ще треба шукати, або це був "кочуючий" текст, який битував у поширених тоді рукописних збірках грамотіїв, передавався "з пера до пера", з уст в уста. Важко без розкриття цих даних підтвердити або заперечити авторство Кузьмяка або "панни з К." Або, може, Ви це у Вашій статті вже знайшли? Взагалі приємно на душі, що Ви підняли це питання, що докопуетесь правди, бо лише строгою перевіркою фактів можна звільнити карпатознавство від хиб і деформацій, яких немало в історичних роботах про Закарпаття.

Приємно для мене Ваша інформація про підготовку до ювілею П.В.Лінтура, який передбачається відзначити в широких масштабах. Цей славний син Закарпаття заслуговує на те. На жаль, я не можу нічого написати до ювілею. Не можу відриватись від основної моєї роботи, бо вже дуже багато часу втратила із-за хвороби, ювілейних справ. До речі, моя колишня кафедра влаштувала теж ювілейну урочистість, на якій я мала невелику доповідь про стан карпатознавства, згадала теж Ваші останні роботи, вказала на Ваше почесне місце в історіографії.

Дякую Вам за добре слово про мій «Епістолярій Духновича».

Багато Вам всього кращого. Хай весна буде радісною для Вас.

З повагою до Вас О. Рудловчак.

Пряшів, 7 березня 1999 р.

№ 2

Лист О. М. Рудловчак до І. М. Сенька від 11 квітня 1999 р.

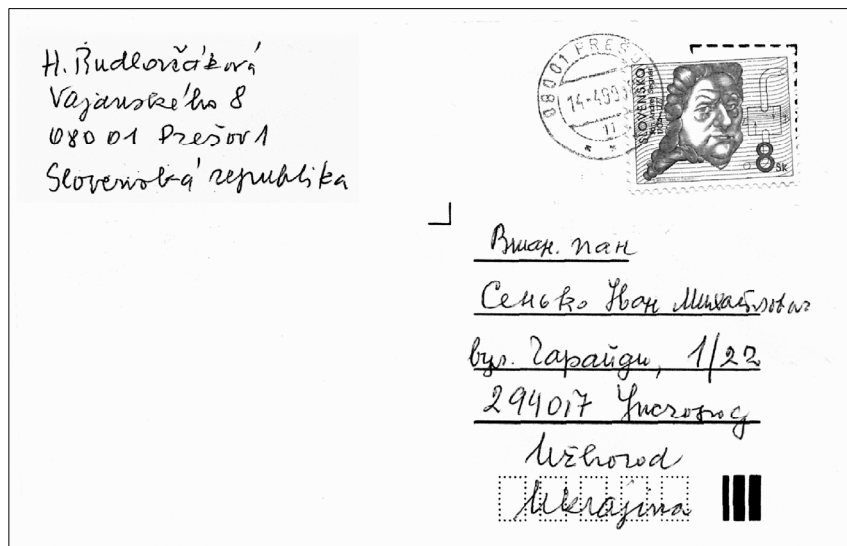
Вельмишановний Іване Михайловичу!

Два примірники «Карпатського краю» з Вашим листом я отримала. Знову з певним запізненням, оскільки вони деякий час затримались на кафедрі україністики, куди їх здав п.Джоганик. Очевидно, зачитувались ними колеги. Бо справді дуже цікавий цей номер, як і всі номери цього журналу. Щира подяка Вам за турботи, за труд з популярно написаним матеріалом, за який мені ще й зараз сором мучить. Дякую також редактору і редакції за увагу і за видання такого цінного випуску. Хай щастить їм й надалі, а Вам теж! Добре Ви підібрали листи і все зробили як слід.

Приємно читаються Ваші «Люди на тлі подій», в деяких бувальщинах є цінні матеріали-свідчення про історичні події. Успіхів Вам також у вишукуванні цих матеріалів.

Є у Вас там прізвище "Гавашій". Гавашії зродились з Горняків. Моя Бабуся була Горняк, але її брати вже були Гавашії, а деякі з їх дітей були мадяронами, один племінник Бабусі, чи то мій троюрідний брат, навіть не склав чехословацької присяги, залишився після "перевірки" на певний час без роботи.

Цікаве і доречне питання піднімаєте у «Землі з іменем» про «Сову», про можливість її фінансування з Росії. Мені здається, що ніякої допомоги в даному разі не було. Грабар просив Раєвського швидкісно підтримати фінансово журнал, але, мабуть, він й не встиг це зробити, бо «Сову» припинено.

Є для цього й інший доказ. Грабар з-за цих боргів, у скрутній ситуації, рішився на проступок: фальсифікував вексель. Справа розкрилась, в нього провели екекцію, забрали все з квартири, і преса розтрубила цей скандал. Може, і суд загрожував йому. Грабар блискавично емігрував в Італію. Росія, мовляв, не хотіла його прийняти. Очевидно, в цей час Терлецький, як секретар князя Демидова, був в Італії і, може, він допоміг Грабарю в цій справі. Але це в мене не перевірено. Про ці справи розповідала мені невістка Грабаря, проф. Пассек-Грабар, з якою мені вдалося зустрітись в Москві. Це була дружина старшого сина Грабар Володимира. З Італії Грабар поїхав у Францію, і тільки звідти – в Росію. Коли би в нього була фінансова підтримка з Росії, він би міг вилізти чистим з цієї скрути. Для мене так накреслюється ця справа.

Про родовід «Сови» є в мене розвідка в ужгородському мадярському календарі. Мадяри включили «Сову» в історію своєї сатиричної журналістики, як її складову частину, і давали їй високу оцінку.

А справа щодо співробітництва Сильвая з «Совою» полягала в тому, що Сильвай писав довгі статті із відповідною обраній ним тематиці досить штучною мовою. Публіка же, як пише Кимак, вимагала і полюблювала короткі матеріали. Кимак тому відкладав статті Сильвая до дальших номерів, які вже не вийшли. Тим виникало враження, що він – Сильвай – залишив співробітництво з редакцією.

До речі, В.В.Пагіря писав, що має невідомі рукописи Сильвая і готує до друку. Дай Бог йому щастя в цьому!!!

Мужніє карпатознавство, чому можна лише радіти.

Сьогодні за старим стилем Великдень (ми вже відпразнували, бо тутешня греко-кат. церква ультрамодерна). Тож: Христос воскрес! Воістину воскрес!

Красної і радісної Вам весни! Здоров'я й успіхів!

Пробачте за довге "послання" і нерозбірливий почерк.

З повагою і привітом О.Рудловчак.

Пряшів, 11 квітня 1999 р.

№ 3

Лист О. М. Рудловчак до І. М. Сенька від 14 жовтня 2001 р.

Вельмишановний Іване Михайловичу!

З Ужгорода принесли мені вістку (не пам'ятаю, хто саме, бо кілька людей передавали мені щонебудь з Ужгорода, очевидно, була це Любиця Михайлівна Бабота) з Ужгорода, від Вас, що можна би четвертий том повного зібрання творів Духновича, може, видати в Ужгороді. Таке повідомлення мене потішило, з приємністю я прийняла його і дякую Вам щиро, що Ви пам'ятаєте на допомогу у тій справі, яка є справою всіх нас, але активну допомогу запропонували саме Ви. Дуже-дуже Вам дякую.

Останнім часом, однак, справа видання цього тому трохи погнулася з мертвого місця. Товариство ім. Духновича, на чолі з проф. Ричалкою, взяло таторство над цим виданням, причому Мих. Ричалка є такої думки, що книгу треба видати саме тут, де вийшли попередні томи. Вже знайшлася людина, яка приступила до друкування на комп'ютері латиномовних текстів. Після вичитання (бо це тут теж проблема) неперекладених покійним Юрієм Михайловичем Саком текстів, вони мали б передатись в Ужгород, де Павло Павлович Чучка вже знайшов кого-небудь для перекладення.

Дай Бог, щоб цей початок не загинув знову, щоб моє здоров'я витримало. Бо воно – це здоров'я – досить підступне. Будемо сподіватись, що Господь вислухає наші молитви і 200-ліття Духновича буде відзначене також (крім іншого) й цим подарунком.

Хай Вам везе в усьому, особливо у карпатознавчих починах! Та ще хай здоров'я буде міцним! Бо роботи немало чекає ще на Вас.

З повагою до Вас О. Рудловчак

14.10.01.

Матеріали до друку підготував І. Сенько